

El llibertí

d'ERIC-EMMANUEL SCHMITT direcció JOAN LLUÍS BOZZO

ABEL FOLK ÀNGELS GONYALONS

DAVID PINTÓ, ANNABEL TOTUSAUS, NEUS PÀMIES I CARLA PUEYO

traducció ESTEVE MIRALLES escenografia MONTSE AMENÓS il·luminació IGNASI MORROS

FITXA ARTÍSTICA

Direcció:
Traducció:

Joan Lluís Bozzo
Esteve Miralles

Repertiment:

Denis Diderot
Madame Therbouche
Baronnet
Madame Diderot
La jove d'Holbach
Angélique Diderot

Abel Folk
Àngels Gonyalons
David Pintó
Annabel Totusaus
Neus Pàmies
Carla Pueyo

Disseny d'espai escènic i vestuari
Disseny d'il·luminació
Ajudant de direcció
Caracterització
Regidora

Montse Amenós
Ignasi Morros
David Pintó
Ignasi Ruiz
Laura Casellas

Construcció escenografia
Confecció vestuario
Disseny Gràfic
Fotografia
Producció executiva

Arts-Cenics / Serinkjet
Goretti Puente
Montes Amenós
Daniel Escalé
ANEXA

Una producció de **PARARAM** i **ANEXA**

**TEMPORADA 2017-2018: Estrena el 16 de febrer 2018 al Teatre
Poliorama**

LLIBERTÍ

Libertinus era en llatí el nom que es donava al fill del lli- bert. En la França del S. XVII, *libertin* passa a ser qui no es sotmetia a les creences o pràctiques de la religió. La paraula *libertin* no té traducció possible. No equival al llibertí en sentit pejoratiu, en ca- talà, referit únicament a la vida immoral. Tampoc es pot traduir com a lliurepensador, connotació purament intel·lectual. En francès té una mica de les dues significacions.

Els integrants del llibertinatge erudit buscaven una vida diferent, desatesa respecte a la moralitat a l'ús. Llibertí, essencial- ment, és un esperit ample i lliure, feliç i anticlerical.

SINOPSI

Diderot, allotjat al pavelló de caça del seu amic, el baró d'Holbach, rep l'encàrrec d'escriure com més aviat millor l'article sobre el concepte "Moral" per a l'Enciclopèdia. El temps vola, s'ha de tancar i dur a imprimir el nou volum. Les constants interrupcions però, faran que aquest esdevingui un dia boig per al filòsof.

Al llarg d'aquest dia veurem Diderot envoltat, enfrontat i seduït per quatre dones: Madame de Therbouche, una enigmàtica pintora que s'ha proposat retratar literalment la nuesa del filòsof, tot i que l'eròtica del moment i els jocs de seducció de l'exuberant pintora impossibilitaran que en Diderot pugui posar en estat "natu- ral"; la seva esposa Antoinette, qui triarà igualment aquesta jorna- da per semblar en ell el dubte d'una possible infidelitat; Angèlique, la seva jove filla, que li exposarà les seves ànsies per a ser insemina- da per un home de la mateixa edat que el seu pare; i la senyoreta Holbach, filla del baró, jove i tendre, que li confessarà la seva condi- ció de verge que vol deixar de ser-ho.

Tot aquest assetjament farà encara més costosa la ja difícil tasca de que un llibertí com en Diderot defineixi un concepte únic de "Moral". Ho aconseguirà? La resposta és encara avui en dia a l'Enciclopèdia.

L'AUTOR

El Llibertí és una de les obres més representades d'Eric-Emmanuel Schmitt des de la seva estrena al Théâtre Montparnasse de París l'any 1996.

En vint anys Eric-Emmanuel Schmitt ha esdevingut un dels autors francòfons més llegits i representats arreu del món. Les seves obres s'han obtingut el Molière en diverses ocasions. Els seus llibres es tradueixen a 45 idiomes i el seu repertori es representa actualment a més de 50 països. Avui en dia és l'autor més estudiat als col·legis i instituts francesos.

Nascut el 1960, catedràtic de filosofia, es va donar a conèixer primer com a dramaturg amb *La Nuit des Valognes* en 1991, segueix *Le Visiteur*, hipotètica trobada entre Freud i, pot ser, Déu, que ha esdevingut un clàssic del repertori internacional. Molt aviat se segueixen altres èxits: *Variations énigmatiques* amb Alain Delon i Francis Huster, *Le Libertin* amb Bernard Giraudeau, *Frederick ou Le Boulevard du Crime* amb Jean-Paul Belmondo, *Hôtel des deux mondes* amb Rufus, *Petits crimes conjugaux* amb Charlotte Rampling i Bernard Giraudeau, *Monsieur Ibrahim et les fleurs del Coran* amb Bruno Abraham-Kremer, *Mes Evangelies* amb Jacques Weber, *Oscar et Mamie Rose* amb Danielle Darrieux, *La Tectonique des sentiments* amb Clémantine Célarié, *Kiki Van Beethoven* amb Danièle Lebrun, *Le journal d'Anne Frank* amb Francis Huster, *Un homme trop facile* amb Roland Giraud, *The Guityrs* amb Claire Keim y Martin Lamotte, *La trahison d'Einstein* amb Francis Huster, Jean-Claude Dreyfus i Dan Herzberg. Recentment ha presentat *Georges & Georges* amb Alexandre Brasseur i David Sardou, i *Si on ecommençait* amb Michel Sardou.

El 28 de març de 2012 va adquirir juntament amb Bruno Metzger el Théâtre Rive Gauche de Paris del que és el seu director artístic.

A més de l'èxit com a autor de teatre, Eric-Emmanuel Schmitt gaudeix d'èxit com a novel·lista. També ha fet incursions en el cinema i, enamorat de la música, ha traduït diverses òperes i inspirat de noves.

Al 2016 Eric-Emmanuel Schmitt és elegit membre del jurat del Prix Gongourt. Per altra banda, ocupa el seient 33 de la Real Acadèmia de la llengua i la literatura franceses de Bèlgica, seient que va ser ocupat per Colette i Cocteau.

“La filosofia pretén explicar el món, el teatre representar-lo. Barrejant els dos intento reflexionar dramàticament sobre la condició humana, dipositar l'intimitat de les meves preguntes, expressar tant el meu neguit com la meva esperança, amb l'humor que forma part de les paradoxes del nostre destí. L'èxit ens fa humils: el que jo veia que era el meu teatre íntim va correspondre a les preguntes de molts dels meus contemporanis i als seus profunds desigs de meravellar-se per la vida”.

Eric-Emmanuelle Schmitt

A PROPÒSIT DEL TEXT ENTRE LA RAÓ I EL DESIG

“Em treu de polleguera estar enfonsat fins al coll en una maleïda filosofia del dimoni que el meu esperit no pot deixar d’aprovar, ni el meu cor de desmentir”

Denis Diderot

Aquesta frase de Diderot resum força bé el sentit d’aquesta peça d’Eric-Emmanuel Schmitt. En aquesta, trobem concentrada tota la dialèctica, la dinàmica, el motor del personatge Diderot: l’intent de conciliar allò que és inconciliable, de cercar una mediació entre les exigències de la felicitat individual i la moral corrent, els dubtes, els mals de cap per intentar ajuntar raó i desig.

El Llibertí, estrenada el 1997 i portada al cinema l’any 2000, se centra en un moment de l’apassionada i apassionant vida de Denis Diderot. L’autor deambula entre els personatges històrics per transcriure’ns la crònica quotidiana de les contradiccions íntimes del gegant intel·lectual que fou Diderot, l’incansable impulsor i artífex de L’Enciclopèdia, contradiccions i mentalitat que queden extrapolades per a identificar-se com les d’una època i una forma de cultura.

Tots els personatges són històrics i estan documentats: l’autor, profund coneixedor dels èssers i fets intel·lectuals i biogràfics de cadascú d’ells, manobra amb aclaparadora ironia i brillantor verbal, per oferir-nos la seva versió d’unes relacions i situacions estilitzades teatralment i amarades d’un sentit de la vida que no sols s’entén i es gaudeix perfectament per part del públic d’avui en dia, sinó que va ser —i així queda explicitat— el germen de la mentalitat contemporània.

Veritat històrica i ficció teatral, a la fi, intercanviables quan el talent del dramaturg ens mostra, com la ficció imaginada per ell és tant o més versemblant que la realitat.

Eric-Emmanuel Schmitt, partint de la més absoluta veracitat, va voler mostrar un moment de la vida de Diderot. Aquest, eludeix la censura i intenta elaborar un nou tom de la seva Enciclopèdia, on haurà d’incloure la veu “Virtut”.

El trajecte es realitza a l’interior, a l’esperit del filòsof, posseïdor de teories fermes, segur de si mateix, en un moment en què les idees, en forma de dona, enfonsaran no només les seves tesis, sinó la seva manera de viure i sentir. Madame Therbouche, comença a qüestionar-li la seva superioritat intel·lectual i espiritual. La seva dona, mitjançant les seves pròpies armes li demostrarà que el dubte és molt més suggestiu que la certesa. La seva filla aplicarà a la seva vida els dictàmens que ha assimilat d’un pare il·lustrat i una joveneta completarà la legió d’idees que impossibilitaran la labor “teòrico-pràctica” de Denis Diderot.

És molt diferent emetre una sentència, incloure-la en una enciclopèdia perquè el món la sotmeti a estudi i l'apliqui, que fer efectives les nostres asseveracions a la pròpia vida o en la dels nostres éssers estimats.

“La veritat absoluta no existeix i això és absolutament cert”, “el llibertí” Diderot, aprèn aquesta lliçó en una exquisida comèdia d'emblemàtic, en la que a canvi de les nostres rialles se'ns atorga el privilegi del dubte i la reflexió. Diderot trenca la recta concepció de Rousseau: L'home, per se, no és ni bo ni dolent. L'home aspira al bé i actua segons l'indica la bona fe i el sentit comú, encara que aquest sigui el menys comú dels sentits.

El Feminisme més intel·ligent és palpable i evident en aquesta comèdia. Són dones les idees. Aquestes acaben sotmetent-se amorosament al “savi”. És l'ètica, la moral, la virtut, “les veus” que el confonen i que finalment no podrà definir. La llibertat i la felicitat són les sensacions que perseguirà durant tota la seva vida. La filosofia, ciència a la qual Diderot consagra la seva vida, té nom de dona i fins i tot la fèmina, aparentment, més simple (la seva dona) li retornarà astutament la temptadora suggestió de la incertesa. El lloc on secretament ens espera el plaer.

DENIS DIDEROT I L'ENCYCLOPÉDIE

(Del grec *enkiklios paidea*, la cadena del coneixement)

Denis Diderot, nascut a Lagres (França) el 1713 i mort a París al 1784 va ser una figura cabdal de la il·lustració com a escriptor, filòsof i enciclopedista francès.

Reconegut pel seu nivell intel·lectual i la seva erudició, pel seu esperit crític, així com pel seu excepcional geni, va deixar la seva empremta en cada un dels camps que va abordar: va assentar les bases del drama burgès al teatre, va revolucionar la novel·la amb *Jacques le fataliste* o *La religiosa*, el diàleg amb *La paradoxa del comediant* i va crear la crítica a través dels seus "salons". Amb Jean Baptiste le Rond d'Alembert va inspirar i supervisar la redacció d'una de les obres culturals més importants en molt temps: *L'Encyclopédie*, obra magna que conté més de 72.000 articles dels quals uns 6000 van ser aportats pel propi Diderot.

La gran Encyclopédie de Diderot i d'Alambert no és la major enciclopèdia que s'hagi publicat, ni la primera, ni la més popular, ni la que té major autoritat. El que fa que sigui l'esdeveniment més significatiu de tota la història intel·lectual de la il·lustració és la seva particular constel·lació de política, economia, tossuderia, heroisme i idees revolucionàries que va prevaldre, per primera vegada a la història, contra la determinació de l'Església i la Corona. És a dir, contra totes les forces de l'establishment polític a França, per ser el triomf del pensament lliure, del principi secular i de l'empresa privada. La victòria de l'Encyclopédie no va presagiar només el triomf de la Revolució, sinó també el dels valors dels dos segles vinents.

PARAULA DE L'AUTOR

És la més divertida de les meves comèdies. Fou escrita a la primavera, per celebrar la primavera, amb un fort sentiment de renaixença i d'energia vital.

Aparentment la més lleugera, és el fruit de molts anys de treball i investigació. El seu personatge principal, Diderot, fou una de les meves passions juvenils i l'objecte dels meus estudis universitaris. L'he llegit, analitzat, li he tret els budells; he estudiat tota la literatura que al·ludia a ell i, després de molts anys he aconseguit tenir una visió pròpia del filòsof. Volia explicar com era en carn i óssos, la seva bogeria, la seva vivacitat, mostrar la seva llibertat, lliure per a canviar d'idees, lliure per a contradir-se, lliure per a començar de zero no parant mai de pensar ni de tenir dubtes.

La posteritat, que sempre ha tingut problemes per a definir-ho i que no obstant no ha aconseguit alliberar-se de la seva força, ha escollit immortalitzar-lo en el lloc de pensador científic o al bust de marbre com a precursor del materialisme. Però Diderot no es deixa empenyorar en una estàtua de bronze. Juntament amb Lucreci i Montaigne forma part dels cavallers del dubte, de tots aquells que saben que pensar no és conèixer.

Una teoria no és més que una ficció, la filosofia pertany a la literatura. Explicar el món significa formular hipòtesis, arriscar analogies, tenir cops d'enginy que no estiguin lluny d'accessos de bogeria. Significa fer front als riscos. El filòsof ha d'admetre que no arribarà mai a afirmar res que no pugui ser objecte de discussió; la veritat és una fita, però una fita inassolible, com la línia de l'horitzó que retrocedeix mentre intentem aconseguir-la. Filòsofs com Lucreci, Montaigne i Diderot rebaten constantment la fragilitat pròpia del pensament i no obstant això admeten la necessitat de seguir pensant.

El Llibertí està basat en una situació real: una vetllada de pintura entre Diderot i Madame Therbouche. Madame Therbouche va demanar a Diderot que es quedés nu completament i ell així ho va fer, però a causa de l'atractiu que ella desprenia, els pensaments del filòsof varen començar a manifestar-se entre les seves cames. Quan Madame se n'adona, escandalitzada, llença un crit. Em divertia aquesta inversió de situacions i valors, l'home objecte i la dona subjecte, la filosofia que posa per a la pintura.

He inclòs els problemes que Diderot va patir durant 20 anys amb la redacció de L'enciclopèdia. En aquella època els lectors més reflexius es varen escandalitzar per l'absència de la veu "Virtut" en aquell tomb que havia de ser la primera i el sùmmum del coneixement del món.

A la meua comèdia la virtut està substituïda per l'ètica, que avui en dia és més evocadora a les nostres oïdes, i he concentrat en les peripècies relatives a la redacció d'aquesta veu, les dificultats que Diderot va travessar durant tota la seva vida per a intentar escriure sobre una moral sòlida i definitiva.

Igual que per molts filòsofs, l'ambició de Diderot era escriure un tractat sobre la filosofia moral. Potser va començar a escriure per assolir aquesta fita. És justament el que explico al començament de la comèdia.

Al final de la seva carrera, després de molts intents, va confessar el seu fracàs: no havia aconseguit trobar la "Moral", havia descobert que tants problemes morals que requerien ser estudiats cas per cas tenien solució improvisada, contingent, sempre fràgil, en definitiva, discutible. És justament el que explico al final de *El Llibertí*.

Si *El Llibertí* té l'aspecte d'un vodevil, és un vodevil filosòfic. Les dones que entren i surten, les dones que s'amaguen a les habitacions son, òbviament, personatges, però també idees. Totes intel·ligents, totes seductores, fan al filòsof tornar-se boig. L'escena és un lloc objectiu, però també un espai mental del personatge. La seva geografia és també filosòfica. Diderot a *El Llibertí* així com Freud a *El Visitador* medita amb els ulls oberts: un somni per a uns, un malson per a altres, però sobre tot un instant molt íntim, malgrat que les portes es tanquin violentament. I és que, com he pogut veure en totes les versions i representacions que s'han fet per tot el món, el que la comèdia ofereix principalment és un moment d'atracció, de carn, de seda, d'elegància i voluptuositat.

Eric-Emmanuel Schmitt

"Tant Rousseau com Helvetius em semblen hipòcritament equívocs. Rousseau estima que l'ésser humà és naturalment bo —el que significa que no ha conegut a la meua sogra—; mentre que Helvetius ho considera naturalment dolent, el que significa que només s'ha estudiat a si mateix. Jo crec que l'home no és bo ni dolent, però que en ell batega una aspiració al Bé."

Diderot, El Llibertí

LA PARAULA DEL DIRECTOR

EL DEURE DE SER FELIÇOS

Visitem l'estudi del filòsof Diderot en un capvespre ben especial en què el pensador i creador de l'Enciclopèdia es veu emportat per

un remolí s'esdeveniments que d'encadenen sense treva, deixant-lo marejat, desbordat i més ple de dubtes que mai però, tanmateix,

conservant sempre, i fins i tot augmentant, la lucidesa i la bona fe.

El Llibertí és una comèdia plena d'idees que s'encreuen i es contradiuen, que provoquen la hilaritat i la reflexió a parts iguals; els errors i les contradiccions que sofreix el gran pensador -llibertí impenitent- ens fan riure i, al mateix temps, descobrir els nostres propis errors i les nostres pròpies contradiccions i debilitats.

L'obra comença amb la pintora Madame Therbouche fent-li un retrat al cèlebre filòsof, i acaba fent-nos un retrat a nosaltres mateixos, contradictoris com som, sempre enderriats en la incansable recerca d'alguns brins de felicitat.

Una obra de teatre és, sobretot, una feina d'equip i, en aquest cas, la companyia que encapçalen Abel Folk i Àngels Gonyalons és òptima en tots els seus recursos i en tots els seus girs encantadors.

La nostra única obligació és procurar-nos i procurar als altres una mica de felicitat, diu Diderot. Vull pensar que en aquesta nova posada en escena de l'esplèndid text d'Emmanuel Schmitt ho aconseguirem... almenys una mica!

Joan Lluís Bozzo

MÉS INFORMACIÓ:

ANEXA

Esther Mora

esthermora.art@gmail.com

934 525 900

3xTR3S

Ivan Danot

idanot@3xtr3s.com

COSMICA

Anna Aurich

aurich@wearecosmica.com

93 301 00 39

699 313 846

Sílvia Serra

serra@wearecosmica.com

93 301 00 39

618 87 67 64